

Mit ve mani

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Amerika son yirmi beş yılda, aydınlar arasında yalnızca iki muhalif isim sivrilmiştir: Noam Chomsky ve Edward Said.

Said, Oryantalizm isimli kitabıyla eleştirisini ve sorgulamacılığını

Amerika'nın da ötesinde tüm bir Batı metafiziğine yöneltmişti. Filistinli bir göçmen olarak 'bildiğimiz' Said, Batı'nın Doğu'ya yaklaşımını daima bir sömürgecilik düşüncesi içinden gerçekleştirdiğini göstermişti. Şimdi, Filistinli olmadığı iddia edilerek, Said, yalancılıkla suçlanıyor. O kimliği, politik yaşamını temellendirebilmek için kurguladığı öne sürülüyor. Kısacası Said, 'mitomanlık'la yargılanıyor. O, bunun aksini kanıtlamaya çalışıyor ama öyle bile olsa ne gam!..

Geçtiğimiz karanlık yazın iyice kirlenmiş sonunu, bir kez daha, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük mitomanlarından birisi olan Malraux'yla uğraşmakla geçirdim. Postmodernizm kavramının ilk

tanımlayıcılarından felsefeci Lyotard'ın, ölümünden sonra Malraux hakkında bir kitap yazdığının ortaya çıkması şaşırtıcı, kitabın kendisi daha da şaşırtıcıydı. Onu okudum. Ardından, yaşamın gerçeğini düşüncede değil eylemde arayan ve insanın en karanlık noktası olan ölüm meselesini kendisine çıkış noktası edinen bu hayalperest adamın, babasını anlattığı kitaba, Altenburg'un Ceviz Ağaçları'na döndüm yeniden.

Nedeni basitti: Lyotard, Malraux'nun, Batı metafiziğinin en kapsayıcı imgelerinden birisi olan 'baba' kavramının yazarı olduğunu söylüyordu. Malraux'nun 'yazdığı' babası ise, biliyoruz ki, bir hayaldi. Gerçi henüz yeterince aydınlatılmadı (bazı sonuçsuz girişimler olsa da bu hâlâ bizi bekleyen bir iştir) ama bilmesek de seziyoruz ki, ne İstanbul Üniversitesi'nde Nietzsche üstüne ders vermişti babası ve ne de Enver Paşa'nın en yakın danışmanı olmuştu. Bırakınız onu Malraux'nun kendi hakkında söyledikleri bile daima, hadi yalandı demiyelim, 'karışık.' Düşününüz ki, annesinin bir 'manav' olduğunu saklamak bir yana, bu adam, ailesini bile karısından beş yıl boyunca gizlemişti. Ama bu neyi değiştirir?

İnsan hayatı bir biçimde başlıyor. 'Yazgı' dediğimiz

şey, onun çıkış noktasında yaşananlar ve verilen kararlardır. Malraux bir yalancıydı; çünkü, dünyayı değiştirmek istiyordu ve bir tutkunun, hırslın adamıydı. Büyük hırsları doyuracak tek şey ise önce insanın kendisinin inandığı büyük yalanlardır. Kaldı ki, o, büyük sanat yazarlığı da dahil, bir romancıydı ve muhayyilesini önce kendi hayatının gerçeği üstüne çıkarmamış bir tek romancı yoktur. Said, daha son konuşmasında bile vurguluyordu, belki işin kuramsal yanında kalmıştı ama o da sonunda bir edebiyatçıydı. Nihayet o da romanını, üstelik o güzel isimle yazmadı mı? Dostoyevski'nin ya da Conrad'ın yaşantısal gerçekleri, yalan olsaydı bu neyi değiştirecekti? Anlaşılan, bazı günahlar, dünyanın, onun çöle dönüştüren gerçekliği içinde, bir serap olan sevaplardır. Ve yalanın karanlık tozuna bulaşmamış bir muhayyile edebiyatın büyüsunü yapamaz. Edebiyatçı, yazının açıklığını üstüne çekerek kendisini saklayan kişidir ve öyle başlayan yalan bitimsizdir.

Evet, Malraux yalanlar söyledi; umarım Said de yalan söylemiştir. Bunlar mit yaratmak isteyen insanlardı. Kaldı ki, acaba, bir 'mani'nin içinden türememiş bir tek 'mit' var mıdır?